

2025-01-16
KN2025/00082**Klimat- och näringslivsdepartementet**Statens energimyndighet
Box 310
631 04 Eskilstuna

Uppdrag till Statens energimyndighet att analysera och föreslå hur stöd för att främja sjöfartens och luftfartens omställning till fossilfrihet kan utformas

Regeringens beslut

Regeringen ger Statens energimyndighet (Energimyndigheten) i uppdrag att analysera behovet av stöd för att främja sjöfartens och luftfartens omställning till fossilfrihet och föreslå hur sådana stöd kan utformas, i syfte att på ett effektivt sätt påskynda omställningen av transportsektorn från fossila bränslen. I uppdraget ingår att

- analysera behovet av stöd för att främja sjöfartens och luftfartens omställning till fossilfrihet,
- föreslå utformning av stöd för att främja sjöfartens användning av fossilfria energibärare, inklusive konvertering av fartyg till alternativa drivlinor,
- analysera förutsättningar för och föreslå utformning av stöd för en marknadsintroduktion av flyg som helt eller delvis drivs med el,

och lämna nödvändiga författningsförslag. När det gäller luftfarten ska uppdraget inkludera en analys av hur forskning och innovation om fossilfritt flyg kan stödjas. I uppdraget ingår även att analysera om stöd till luftfartssektorn bör inkludera luftfartyg med vätgasdrift.

Energimyndigheten ska beakta de varierande behov av lösningar som aktörerna inom sjö- och luftfarten har samt lösningarnas varierande

mognadsgrad. Stödet eller stöden ska beakta relevant EU-lagstiftning och existerande EU-styrmedel, inklusive tillgänglig finansiering för sjöfartens och luftfartens omställning. Energimyndighetens förslag ska också ta hänsyn till uppdaterade statsstödsregler.

Om det bedöms lämpligt ska Energimyndigheten i uppdraget lämna förslag på utformning av stöd för utbyggnad av nödvändig ladd- och tankinfrastruktur i hamnar och på kajer samt på flygplatser eller andra landningsplatser. Denna bedömning ska göras med beaktande av Energimyndighetens pågående uppdrag om effektivare stöd för laddinfrastruktur (KN2024/01680).

Vid genomförandet av uppdraget ska också slutsatserna från Energimyndighetens rapport Utformning av en klimatpremie för elflygplan och Trafikanalys rapport Förutsättningar och styrmedel för ökad elsjöfart beaktas.¹ Energimyndigheten ska vid utförandet av uppdraget också beakta Trafikverkets uppdrag som nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart. Om Energimyndigheten bedömer att det är relevant, ska även pågående nordiskt samarbete för att främja gröna korridorer och omställningen till en fossilfri sjöfart beaktas.

Författningsförslagen ska ha sin grund i en konsekvensutredning och konsekvenserna ska analyseras i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar, inklusive att kostnader för förslagen ska beräknas. Förslag på skatteområdet ska inte lämnas. Konsekvenserna för flygindustrin ska beaktas.

Energimyndigheten ska genomföra uppdraget i samarbete med Trafikanalys utifrån myndighetens expertis om transportsektorns elektrifiering samt utifrån myndighetens ansvarsområde att analysera föreslagna åtgärder inom transportpolitiken. Energimyndigheten ska inhämta synpunkter och vid behov underlag från Trafikverket, Transportstyrelsen, Naturvårdsverket och Verket för innovationssystem. När det gäller analysen av hur forskning och innovation om fossilfritt flyg kan stödjas ska synpunkter inhämtas från Statens väg- och transportforskningsinstitut. Energimyndigheten ska även vid behov inhämta synpunkter från andra berörda aktörer och myndigheter.

¹ Uppdrag i Energimyndighetens respektive Trafikanalys regleringsbrev för år 2022.

För uppdragets genomförande får Energimyndigheten under 2025 rekvirera högst 1 500 000 kronor från Naturvårdsverket. Trafikanalys får rekvirera högst 500 000 kronor från Naturvårdsverket för sitt genomförande av uppdraget. Kostnaderna ska belasta det under utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur uppförda anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. anslagspost 4 Klimatpolitiska handlingsplanen. Medel som inte har använts ska återbetalas till Naturvårdsverket senast den 30 december 2025. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 1 februari 2026.

Skälen för regeringens beslut

I regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59) bedömer regeringen att utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter behöver vara i princip noll senast 2045 för att Sverige ska kunna nå det långsiktiga klimatmålet. Sjöfarten och luftfarten spelar avgörande roller i transportsystemet när det gäller förflyttning av såväl passagerare som gods.

Även om flyget har lägre totala utsläpp än andra trafikslag har flyget stora utmaningar att ställa om. En kraftigt ökad användning av hållbara flygbränslen kommer att vara central i omställningen. Ett betydande hinder är att kostnaden för hållbara flygbränslen är högre jämfört med dess konventionella fossila motsvarighet, vilket medför begränsad betalningsvilja och därmed efterfrågan. Flygplan som drivs på el eller vätgas utvecklas. Sådana flygplan har på sikt goda möjligheter att ersätta konventionella flygplan främst på kortare rutter men än så länge finns det bl.a. tekniska och regulatoriska utmaningar. Delar av flygplansflottan kommer därför under överskådlig framtid vara beroende av fossilfria och hållbara flygbränslen och stå inför stora utmaningar att nå hela vägen till i princip noll koldioxidutsläpp.

Sjöfarten är mångskiftande till sin karaktär. Fartyg och båtar byggs i olika storlekar från fritidsbåtar till oceangående fartyg. De har i regel lång livslängd och är i hög grad specialiserade för att utföra olika typer av transportarbete. För att minska sjöfartens utsläpp krävs därmed en bredd av lösningar. Olika lösningar har i dagsläget varierande mognadsgrad samtidigt som teknikutvecklingen går framåt. Fossilfria drivmedel, såsom biodrivmedel och olika syntetiska bränslen, kan ersätta fossila drivmedel i befintliga fartyg men är i allmänhet dyrare än konventionella bränslen. El- och hybriddrift kräver

nya eller konverterade fartyg samt investeringar i laddinfrastruktur i hamnar, och lämpar sig framför allt för kortare sträckor. Vätgasdrift kräver också utbyggnad av infrastruktur och modifieringar av fartyg eller helt nya fartyg. Utvecklingen av sådana typer av lösningar är ännu i ett tidigt skede.

För utvecklingen av fossilfri luftfart kan också olika lösningar komma i fråga. Luftfartyg som drivs med el, antingen genom batterier eller bränsleceller, har begränsningar i räckvidd och passagerarkapacitet och kan därför bland annat ersätta konventionella flygplan på kortare sträckor. Teknikutvecklingen är i ett tidigt skede men kommersiella elflygplan med upp till 30 passagerare har börjat utvecklas av bland andra en svenskbaserad tillverkare. Mot bakgrund av att teknikutvecklingen fortfarande är i ett tidigt skede kan stöd behöva riktas mot forskning och innovation. Bland annat i rapporten *Reinventing aviation in the Nordics* lyfts behovet av ytterligare åtgärder för att främja el- eller hybridlösningar för luftfart i samtliga nordiska länder fram till 2030.² Att stimulera en tidig introduktion av elflyg i Sverige bidrar till såväl minskade utsläpp som teknikutveckling och andra positiva effekter för svensk flygindustri, som redan ligger i framkant i utvecklingen.

I regeringens klimathandlingsplan slår regeringen fast att det bör analyseras hur fartyg som drivs på el och konvertering av fartyg till eldrift kan främjas på ett effektivt sätt. Regeringen bedömer även i klimathandlingsplanen att förutsättningar behöver skapas för en marknadsintroduktion av elflyg i Sverige. Om det är eldrift eller andra fossilfria lösningar som är bäst lämpade kommer att variera för olika typer av fartyg, luftfartyg och sträckor. För att effektivt påskynda sjöfartens och luftfartens omställning finns det behov av insatser för att stödja olika typer av fossilfria lösningar.

² *Reinventing aviation in the Nordics; The state of electric aviation and the case for enhanced industry-government collaboration* (november 2024) publicerad av organisationen Nordic Innovation inom Nordiska Ministerrådet

På regeringens vägnar

Romina Pourmokhtari

Sigrid Persson

Kopia till

Finansdepartementet/Budgetavdelningen, Skatteavdelningen
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/Transportmarknadsenheten,
Enheten för transportinfrastruktur och planering, Enheten för utveckling och
styrning av transportområdet
Naturvårdsverket
Statens väg- och transportforskningsinstitut
Trafikanalys
Trafikverket
Transportstyrelsen
Verket för innovationssystem